

*Каталог тварин куточка живої природи та аквакомплексу
Національного еколого-натуралістичного центру
учнівської молоді*

Куточок живої природи – це місце для вирощування і утримання тварин, а також для виконання спостережень. Куточок живої природи є складовою частиною лабораторії закладів загальної середньої та закладів позашкільної освіти (далі - навчальні заклади). Куточок живої природи створюється для проведення навчальних, практичних занять, передбачених навчальними програмами з предметів природничого циклу, з метою здобуття поглиблених знань про живі організми, формування практичних умінь та навичок, вивчення, спостереження та догляду за тваринами, організації позакласної дослідницької та природоохоронної роботи учнів (вихованців).

Свинохвостий макак лапундер

(Macaca nemestrina)

Вид: Примати (Primates)

Сімейство: Мартишкових (Cercopithecidae)

Свинохвостий макак є найбільшими представниками роду Макак. Маса дорослого лапундер – самця становить від 10 до 14 кг, маса самки помітно менше 5-11 кг. Обличчя в цих мавп голе, без шерсті. Свинохвостими цих макак називають за загнутий вгору короткий хвостик довжиною 16-25 см. ці мавпи мають добре розвинені защічні мішечки, які відмінно пристосовані для перенесення їжі. Харчуються листям, пагонами молодих рослин, комахами, фруктами. Середня тривалість життя становить від 15 до 20 років в дикій природі, але може бути до 30 років в неволі.

Молуккський какаду

(Moluccas Cockatoo)

Клас: Птахи (Aves)

Рід: Папуговидні (Psittaciformes)

Родина: Какаду (Cockatoo)

Какаду середніх розмірів. Довжина тіла самця 50-52 см, самки – 45-48 см. величина хохла 15-19 см. населяють ліси. Межі лісів, вирубки з невеликими групами дерев, мангрові зарості, заболочені території, кокосові насадження, прибережні зони; селяться до висоти 1000 м над рівнем

моря. Тримаються парами, дрібними (по 4-12 особин) і великими зграями (від 20 особин). Віддають перевагу високим деревам. Обережні в разі небезпеки, швидко летять. Популяція нараховує менше 10000 особин. Занесений до Міжнародної Червоної книги. Молуккський какаду – дуже тямущий папуга, сильно при'вязується до людини. Але здатність до наслідування людської мови у нього вельми обмежена. Він може вимовляти лише окремі слова, як правило, не більше 10. Проте добре наслідує голосам тварин. Харчуються насінням, плодами, ягодами, горіхами, комахами та їх личинками. Тривалість життя більше 40-50 років в природі, 60-80 років – в зоопарках.

Великий жовточубий какаду

(Great yellow crest)

Клас: Птахи (Aves)

Рід: Папуговидні (Psittaciformes)

Родина: Какаду (Cockatoo)

Один із найбільш великих і відомих представників сімейства. Вага самця – 810-920 г, самки – 845-975г. Основне забарвлення оперення біле з жовтуватим відтінком на нижній стороні рульових і махрових пір'їн. Нижня сторона хвостового пір'я жовта. Чубчик на голові з вузького подовженого пір'я теж жовтого кольору. Населяють пальмові і евкалиптові ліси, поля і савани з самотньо стоячими деревами, обов'язково недалеко від води. Гнізда влаштовують в дуплах високих дерев, що ростуть біля води. Гніздо знаходиться на висоті 3,5-30 м. у будівництві гнізда беруть участь обидва батьки. Основу харчування складають плоди, горіхи, ягоди, суцвіття, квіти, насіння і коріння трав, дрібні комахи та їх личинки. Тривалість життя: більше 50 років.

Жако (Jaco)

Клас: Птахи (Aves)

Рід: Папуговидні (Psittaciformes)

Родина: Какаду (Cockatoo)

У жако чорний загнутий дзьоб, райдужні очі жовтого кольору, ноги свинцево-сірі. В оперенні жако два основних кольори: Пір'я попелясто-сірого кольору з дещо світлішими

краями і пурпурно-червоний колір хвоста. Довжина птаха сягає 30-35 см, розмах крил 65 см, довжина крила 22 см, хвоста – 8 см. Вага близько 400 г. Тримаються переважно парами або неорганізованими зграями. Жако вибирають для ночівлі високі дерева, на яких збираються у великі групи. Ці папуги вважаються єдиною групою тварин, здатної до осмисленого діалогу з людиною. Харчування папуг – плоди пальми, насіння, фрукти, листя та безхребетні. Тривалість життя – в середньому 40-60 років.

Звичайна (строката) Розелла

(Ordinary (motley) Rosella)

Клас: Птахи (Aves)

Рід: Папуговидні (Psittaciformes)

Родина: Какаду (Cockatoo)

Дрібний папуга. Довжина тіла 30-34 см при вазі не більше 130 г. Верхня сторона спини «мозаїчна»: переважно темна, але кожне перо обплямоване зелено-жовтим кольором, нижня частина спини зеленувато-жовта. Птахи прив'язані до однієї території і не здійснюють кочівлі. Активні в денний час. Молоді птахи тримаються великими

зграями, як дорослі птахи живуть парами. Харчуються насінням дикорослих і культурних трав і фруктами. Можуть завдавати школи культурним посівам, але приносять і користь, знищуючи бур'яни і поїдаючи шкідливих комах.

Тривалість життя – при хороших умовах утримання птиці живуть 20-30 років.

Корела (Nymphicus)

Клас: Птахи (Aves)

Рід: Корела (Nymphicus)

Родина: Какаду (Cockatoo)

Довжина з хвостом 30-33 см, хвоста – 14-16 см, вага близько 100 г. Характерною рисою є досить високий чубчик на голові і довгий загострений хвіст. Забарвлення оперення у самців темно-оливково-сіре, чубчику та голова жовті. Самки – брудно-сірого кольору, нижня сторона тіла з бруднуватим

відтінком, на щоках блідо-коричневі плями. Голова і чубчик – блідо-сірі з жовтуватим відтінком. Дзьоб у корел схожий на дзьоб какаду, але значно коротший. Забарвлення молодих пташенят таке ж, як і у самок, тільки у віці 10-12 місяців. Населяють трав'янисті степи з окремими деревами і кущами, іноді відвідують напівпустелі, а також живуть на рівнинах біля берегів річок і озер. Протягом усього року, за винятком періоду розмноження, тримаються невеликими групами (від 10 до 50 птахів). Тривалість життя близько 16-18 років

Папушка хвилястий

(Melopsittacus)

Клас: Птахи (Aves)

Рід: Хвилястий папушка (Melopsittacus)

Родина: Папугові (Psittacidae)

Довжина тіла 17-20 см, крил – 9 см, хвоста – 8-10 см, вага – 40-45 г. Завдяки хвосту здається набагато більшим. Основне забарвлення оперення захисного трав'янисто-зеленого кольору. Передня частина голови і горло жовті. Це дуже стрункі гарні папушки з відносно високими ногами, товстим, дуже могутнім дзьобом,

зігнутих як у хижих птахів. Хвіст у них довгий, ступінчастої форми. Очі темно-сірі, райдужка біла. Дзьоб у пташенят – чорний, у дорослих птахів – солом'яно-жовтий, зеленуватий. Над дзьобом птахів є добре виражена восковиця. Стать птахів легко розрізняють за кольором восковиці: у дорослого самця вона яскраво-синя, у самки – безбарвна або коричнева. Населяють напівпустельні і степові місцевості, віддаючи перевагу ділянкам з рідкісними деревами. Ці папушки стрімкі у польоті і витончені в руках, добре ходять по землі і лазять по деревах. Живуть зграями. Тривалість життя – 4-6 років іноді 8, в домашніх умовах – 10-15 років.

Горлиця садова (Streptopelia decaocto)

Клас: Птахи (Aves)

Рід: Горлиця (Streptopelia)

Родина: Голубові (Columbidae)

Голуб середнього розміру, приблизно як сизий голуб. Маса тіла близько 200 г, довжина тіла 31-33 см, розмах крил 47-55 см. Дорослий птах бурувато-сірий, з рожевим відтінком на волі і бурими першорядними маховими перами. Задню частину і боки шиї охоплює чорне на півкільце. Хвіст клиноподібний, зверху стернові пера, крім двох центральних, сіруваті, з білуватою верхівкою, зі споду стернові пера, з чорною основою. Восковиця сіра; дзьоб чорний; ноги червонуваті; райдужна оболонка ока темно-червона. Молодий птах подібний до дорослого, але чорне півкільце на шиї виражене значно менше або його взагалі немає. Гніздяться, як правило, поодинокими парами. При високій чисельності гнізда можуть розміщувати у безпосередній близькості одне від одного (за 20—30 м). Гнізда влаштовує на деревах — як листяних так і хвойних. Іноді гнізда влаштовують на спорудах людини. Висота розташування гнізд не нижче 3 м, частіше 5—6 м і вище (до 12 м). Тривалість життя Горлиці садової триває не більше 12 років, в неволі більше 18 років.

Декоративні кролі

Всі породи карликових кролів створювалися для утримання в домашніх умовах. Завданням селекціонерів багатьох порід карликових кролів було виведення не просто ефектних, привабливих декоративних тварини, багато років проводилися роботи спрямовані на поліпшення поведінкових характеристик, на придбання породою особливих властивостей і якостей для перетворення просто привабливої тварини в чарівного і зручного в утриманні домашнього вихованця.

Вперше карликовий різновид домашнього кролика був виведений англійськими селекціонерами в 1870-х роках. Порода отримала назву польський кролик. Після показу польських кроликів на виставці 1884 року, вони потрапили до Німеччини, де стали дуже популярними, і в 1920 році з'явився німецький варіант породи — гермелін.

Кавія свійська або Морська свинка

(Cavia porcellus)

Клас: Ссавці (Mammalia)

Рід: Кавія (Cavia)

Родина: Кавієві (Caviidae)

Будова тіла свійських мурчаків значно відрізняється від будови тіла їхніх диких родичів. Кавії свійські мають короткі тіло і лапи, голова конусовидна з великими очима та округлими злегка обвислими вухами. Біля рота містяться чутливі вуса. Хвіст відсутній, в задній частині тіла є невелика ділянка (зазвичай прикрита навколишньою шерстю), де зосереджені сальні й пахучі залози. В самиць в задній частині живота знаходяться два соски. Передні кінцівки чотирьопалі, задні трипалі та з довшими кігтями. Довжина тіла, залежно від породи, 25 — 35 см. Дорослий мурчак-самець важить 800—1500 г, а самка — 600—1200 г. По боках, ближче до задньої частини тулуба, можуть накопичуватися невеликі запаси підшкірного жиру.

Природне забарвлення брунатнувато-сіре, зі світлішим черевцем. Виведено багато порід, що різняться структурою, довжиною і забарвленням хутра. Породи хатніх мурчаків поділяються на групи: короткошерсті, довгошерсті та жорсткошерсті. Морські свинки харчуються рослинною їжею: травами, злаками, меншою мірою фруктами і овочами. Різці тонкі та, як характерно для гризунів, постійно ростуть, тому потребують сточування об жорстку їжу. У домашніх умовах якісне сіно — основний корм морських свинок. Тривалість життя морської свинки триває 4-8 років.

Degu (Octodon degus)

Клас: Ссавці (Mammalia)

Рід: Дегу (Octodon)

Родина: Віскашеві (Octodontidae)

Дегу — вид гризунів родини Віскашевих, що походить з Чилі. Інколи тварину називають «чагарниковим щуром» (хоча гризун не є родичем щура), чилійською білкою або «звичайним дегу». Довжина голови й тіла: 250—310 мм, довжина хвоста: 75—130 мм, довжина задньої ступні: 35—38 мм, довжина вух: 24—32 мм,

вага : 170—300 гр. Має відносно великі очі й чудовий зір; цей гризун залежить від зору при виявленні хижаків. Також має хороший слух, що дозволяє йому обмінюватися звуковими сигналами із іншими представниками виду і знову ж таки вловлювати шум небезпеки. Має невеликий ніс і хороший нюх, який грає важливу роль у соціальному житті: маркування запахом є формою комунікації. Тіло компактне, коренасте, але здатне протиснутись у невеликий простір у

випадку небезпеки. Лапи тонкі, але сильні. Дегу здатен добре лазити по перешкодах, стрибати (до 1,5 метрів) і швидко бігати. Середня тривалість життя дегу — 5–7 років. При небезпеці дегу може відкидати кінчик хвоста, який потім не відростає.

Шиншила звичайна (*Chinchilla zvichayna*)

Клас: Ссавці (Mammalia)

Рід: Шиншила (*Chinchila*)

Родина: Шиншилові (*Chinchillidae*)

Біологія шиншил в природних житлах мало вивчена, основні дані про поведінку, розмноження і фізіологію отримують в штучних умовах. Більшість даних відносяться до довгохвостих шиншил зважаючи на їх масове розведення в неволі. Шиншила має округлу форму голови, коротку шию. Довжина тіла становить 22-38 см, хвіст має довжину 10-17 см і покритий жорсткими остевими волосками. Самки

більші за самців і можуть важити до 800 грам; вага самців зазвичай не перевищує 700 грам. Шиншили пристосовані до нічного життя: великі чорні очі з вертикальними зіницями, довгі (8—10 см), крупні округлі вуха (5—6 см). Скелет шиншили здатний стискатися у вертикальній площині, що дозволяє тваринам проникати у вузькі щілини в скелях. Передні кінцівки п'ятипалі, чотири хапальні пальці, один мало використовується. Задні кінцівки чотирипалі, один палець розгорнений назад. Сильні задні кінцівки удвічі довші за передні і дозволяють здійснювати високі стрибки, а сильно розвинений мозочок забезпечує хорошу координацію рухів, необхідну для безпечного переміщення по скелях. Шиншили відносяться до всеїдних. Основу їх раціону складають різні трав'янисті рослини, в основному злакові, боби, також насіння, мохи, лишайники, чагарники, кора дерев, дрібні комахи. Природне місце існування шиншил — пустельні піднесеності, скелясті території на висоті від 300 до 5000 метрів над рівнем моря. Шиншили селяться в нішах між каменями, міжгір'ях скель, невеликих печерах, віддаючи перевагу північним схилам; у разі відсутності природних притулків самостійно викопують нори. Тривалість життя шиншили звичайної 10 років.

Хом'як сирійський (*Mesocricetus auratus*)

Клас: Ссавці (Mammalia)

Рід: Mesocricetus

Родина: Хом'якові (Cricetidae)

Середніх розмірів хом'як, довжина тіла складає до 13-13,5 сантиметрів, з яких близько 1,5 сантиметрів припадає на хвіст. Вага — до 100—125 грамів. Тіло вкрите м'яким і густим хутром золотистого кольору.

Всеїдні, живляться насінням і горіхами, можуть поїдати різних комах — мурах, ос, тарганів та мух. Тривалість життя

— до 8 років.

Джунгальський хом'ячок (*Phodopus sungorus*)

Клас: Ссавці (Mammalia)

Рід: Мохноногі хом'ячки (Boreal Hamsters)

Родина: Хо'якова (Hamsters)

Довжина тіла до 10 см. Вага 25-65 грамів, живуть в середньому 2,5 року. У сприятливих умовах може дожити до трьох років. Має покриті шерстю ступні, темну смугу на спині (зазвичай сіру), дуже короткий хвіст. Хутро відрізняється

значними білими вкрапленнями.

Декоративні щурі (*Decorative rats*)

Клас: Ссавці (Mammalia)

Рід: Криси (Chrisie)

Родина: Мишачі (Mouse)

Самці в середньому важать 400-650 грамів, самки — 250-450 грамів. Самці частіше бувають спокійні й ласкаві, самки ж більш активні і грайливі. Середня тривалість життя крис становить — 2-3

роки. Забарвлення щурів залежить від пігментів в її вовни. Це в основному чорний і коричневий кольори. Нормальний раціон щурів складається зі злаків, круп і невеликої кількості насіння, горіхів, свіжих овочів і фруктів.

Миша (Misha)

Клас: Ссавці (Mammalia)

Рід: Миша (Mus)

Родина: Мишеві (Muridae)

Миші виживають при температурі від 5 до 40° С. Тривалість життя миші до 4-ох років. У сприятливих умовах і можливості повноцінного живлення доросла самиця протягом року може вивести до 45 мишенят. За один виводок

самиця народжує до семи мишенят. Народившись, мишенята живляться молоком матері. Згодом, самиця короткий час приносить мишам їжу, поки вони не стануть самостійними. Миші живляться картоплею, морквою, капустою, буряком, зерном, хлібними виробами.

Голчаста миша (Acomys cilicicus)

Клас: Ссавці (Mammalia)

Рід: Миша (Mus)

Родина: Мишеві (Muridae)

Одна з рідкісніших Малоазійських голчастих мишей. Розташовується колоніями поруч людських жител. Відмічено, що в неволі ці миші розмножуються та живуть близько 4 років. Як і для більшості голчастих мишей, для турецької голчатої характерні жорсткі колючі шерстинки, із негнучкими верхніми кінчиками.

Вони є всеїдними, споживаючи, як насіння, так і траву та комах. Живуть в групах. Розмноження відбувається безперервно впродовж усього року, з періодом вагітності 5-6 тижнів. Як правило, в першому посліді молодняка народжується 2-3 мишенят, а от дорослі особини здатні продукувати численніші посліди. Щойно народжені голчасті миші до певної міри розвинені

уже при народженні, адже їх очі, як правило, відкриті, тіло вкрите шерстю і самки повністю віднімають їх від ссання через два тижні після народження.

Проживає в норах в гірських та пустельних регіонах. Всеїдний, живиться насінням, пустельними рослинами, слимаками та комахами.

Сухопутні черепахи (Testudinidae)

Клас: Плазуни (Reptilia)

Ряд: Черепахові (Testudines)

Родина: Сухопутні черепахи (Testudinidae)

Родина черепах, що об'єднує 16 родів та 58 видів. Деякі вчені зараховують цих черепах до окремої надродини Testudinoidea.

Найбільшим представником цієї родини була вимерла *Testudo atlas*, яка 2,2 м завдовжки.

Загальний розмір у різних родів та видів цієї родини коливається від

7 см до 1,30 м. Значній кількості видів притаманний статевий диморфізм. Жива вага може сягати 400 кг. Голова зверху вкрита великими симетричними щитками. Панцир опуклий, задні ноги товсті, стовпоподібні. Представники цієї родини наділені міцним кістковим панциром, який вкрито товстими роговими щитками з чіткими концентричними шарами на поверхні. Невральні кісткові пластинки, що розташовані посередині спини, мають 6-ти або поперемінно 4—і 8-кутну форму. Зазвичай у них є 2 метаневральні пластинки. Крайових (маргінальних) щитків — 11 пар, рідше 12. є суто наземні, суходольні черепахи.

Віддають перевагу степам, саванам, пустелям, напівпустелям. Водночас є роди, що мешкають у вологих тропічних лісах. Тривалість життя коливається від 50 до 100 років, зафіксовані деякі випадки, коли ці черепахи досягали 150-річного віку.

Ахатіна гігантська (Lissachatina fulica)

Клас: Черевоногі (Gastropoda)

Рід: Ахатини

Родина: Stylommatophora

Ахатина гігантська Найбільший наземний равлик в світі, широко розповсюджений в тропічних і субтропічних країнах, де є сільськогосподарським шкідником. В природі ахатина гігантська може досягати ваги в 450 грамів та нарощувати мушлю завдовжки до 40 сантиметрів. У неволі зазвичай розміри удвічі менші. Колір мушлі варіюється залежно від раціону, зазвичай вона смугаста, жовтих і червоно-коричневих відтінків. Моллюск активний при температурі від 9° С до 29° С, при температурі від 2° С до 8° С впадає в сплячку. Ахатини харчуються зеленими частинами рослин і плодами. Для побудови раковини ахатина охоче поїдає вапняні породи, раковини мертвих моллюсків, крейду і шкаралупу яєць. Ахатини — гермафродити, тобто кожна особина має як чоловічі, так і жіночі статеві органи. При низькій щільності популяції можливе самозапліднення.

Мадагаскарські таргани
(*Gromphadorhina portentosa*)

Клас: Комахи (Insecta)

Рід: Gromphadorhina

Родина: Blaberidae

Один з найбільших тарганів у світі: середні розміри самки і самця — 60 і 55 мм відповідно. У деяких випадках особини досягають 10 сантиметрів завдовжки. Харчується трав'янистими частинами рослин і фруктами.

Тривалість життя в природі 1-2 роки, в неволі 2-3 роки (деякі особини доживають до 5 років). мають коричневе забарвлення, задні грудні сегменти і передньоспинка коричнево-чорного кольору. На передньогрудді самців знаходяться два піднятих різька, в той час як у самок вони відсутні. Мадагаскарські таргани не мають крил, в разі виникнення небезпеки відлякують ворогів шипінням. Вуса є рецепторами феромона, отже без антен самець не зможе привабити самку і запліднити її. Під час бійки між самцями за самку вони намагаються відкусити супернику в першу чергу вуса, а потім вже інші частини тіла.

Таргани «Мертва голова» (*Blaberus craniifer*)

Клас: Комахи (Insects)

Рід: Тараканові (Taraconium)

Родина: Blaberidae

Довжина дорослої особини становить 60-75 мм (у великих самок іноді до 80 мм), таким чином, це один з великих видів. Самки відрізняються від самців зростанням останніх сегментів черевця з нижньої сторони. Живородящі, одна самка приносить 22-30 дитинчат. Самка інкубується в залежності від температури від 60 до 90 днів, процес дорослішання

личинки займає до півроку. Тривалість життя малого імаго – до року. Активні рухливі тварини. Активно уникають світла. Харчуються в основному листовим кормом.

Каталог тварин аквакомплексу

Національного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді

У аквакомплексі зібрано колекцію риб найбільш характерних представників тваринного світу (риби, плавуни) відповідно до навчальних програм з предметів природничого циклу. Для утримання тварин може створюватись тераріум, акватераріум, акваріум.

Акваріумні рибки

Астронотус (*Astronotus ocellatus*)

Домен: Ядерні (Eukaryota)

Царство: Тварини (Metazoa)

Підцарство: Справжні багатоклітинні (Eumetazoa)

Тип: Хордові (Chordata)

Підтип: Черепні (Craniata)

Надклас: Щелепні (Gnathostomata)

Клас: Променепері (Actinopterygii)

Підклас: Новопері (Neopterygii)

Інфраклас: Костисті риби (Teleostei)

Ряд: Окунеподібні (Perciformes)

Підряд: Губаневидні (Labroidei)

Родина: Цихлові (Cichlidae)

Підродина: Astronotinae

Рід: Astronotus

Вид: Астронотус оцелятус

Вид прісноводних риб родини Цихлових. Популярна акваріумна риба. У природі мешкає в Південній Америці — на сході Венесуели, Гвіани (басейн Амазонки, річки: Ріо-Негру, Парана, Парагвай). У природі досягають 30-35 см, в акваріумі — 15-25 см, рідко до 30 см. Форма тіла овальна, стиснута з боків. Плавці великі, дещо витягнуті. Голова велика з опуклим лобом, очі виразні, великі з сіро-жовтою райдужкою очей. Забарвлення нерівномірне — природним забарвленням є мідний малюнок на темному фоні. При основі хвостового плавця розташована велика чорна пляма, оточена помаранчевою смугою, що нагадує око. Статевий диморфізм виражений слабо. Самець може бути забарвлений більш яскраво. Крім того, його спинний та анальний плавці трохи довші та більш загострені, ніж у самок. У період нересту риба стає більш чорною, а візерунок — більш червоним. За 1-2 доби до нересту у самки з'являється великий яйцеклад. У природі основою харчування є дрібна риба. В акваріумі охоче поїдає великого мотіля, дощових черв'яків, личинок бабок, прямокрилих, пуголовків, шматки м'яса, риби, креветок. Охоче поїдає штучні корми.

Барбус вогненний, або пунтіус конхоніус (Puntius conchonius)

Домен: Ядерні (Eukaryota)

Царство: Тварини (Metazoa)

Підцарство: Справжні багатоклітинні (Eumetazoa)

Тип: Хордові (Chordata)

Підтип: Черепні (Craniata)

Надклас: Щелепні (Gnathostomata)

Клас: Променепері (Actinopterygii)

Підклас: Новопері (Neopterygii)

Інфраклас: Костисті риби (Teleostei)

Надряд: Остаріофізи (Ostariophysii)

Ряд: Коропоподібні (Cypriniformes)

Родина: Коропові (Cyprinidae)

Рід: Плямистий вусач (Puntius)

Вид: Барбус вогненний

Поширена в Бенгалії, стоячих водоймах Індії та інших частинах Південно-Східної Азії. Тіло завдовжки 6-8 см, має сріблясто-золотистий блиск. Форма тіла нагадує форму тіла карася. Забарвлення самців: спина зеленувато-сіра або оливково-зелена, нижня частина тіла червона. Біля основи стебла хвостового плавця чорна пляма, боки світяться червоною міддю. Забарвлення самки тьмяніше, основний фон тіла — золотисто-жовтий. Плавці жовтувато-рожеві, кінчик спинного плавця чорний. Утримувати і розмножувати вогненних барбусів неважко. До температури води риби не вибагливі. Оптимальна температура води 20-28 °С, але і значне зниження до 12 °С шкоди риbam не завдає.

Боція миша або Боція морлета
(*Botia morletti*)

Домен: Ядерні (Eukaryota)

Царство: Тварини (Metazoa)

Підцарство: Справжні багатоклітинні (Eumetazoa)

Тип: Хордові (Chordata)

Підтип: Черепні (Craniata)

Надклас: Щелепні (Gnathostomata)

Клас: Променепері (Actinopterygii)

Підклас: Новопері (Neopterygii)

Інфраклас: Костисті риби (Teleostei)

Надряд: Остаріофізи (Ostariophysi)

Ряд: Коропоподібні (Cypriniformes)

Родина: В'юнові (Cobitidae)

Рід: Боція (Botia)

Боція морлета має витягнуте в довжину тіло, лінія спини вигнута, черевце майже пряме. Відмінною рисою цієї рибки є вузька чорна смужка,

яка проходить від кінчика рота по всьому гребеню спини і закінчується широким чорним кільцем, що охоплює хвостове стебло. Основний колір тулуба світло-коричневий, він дозволяє чудово маскуватися рибкам на піщаному дні. На плавниках при уважному розгляді можна виявити дрібні цятки і штрихи коричневого кольору, іноді з жовто-оранжевим

відтінком. На відміну від інших видів Botia, забарвлення у боції морлета залишається незмінним протягом всього життя. Голова має притуплену форму з великими очима без захисної шкіри, під якими знаходяться гострі колючки (риба може їх напружувати і розслабляти). Навколо рота розміщені чотири пари вусів. У довжину може досягати 10 см. Боція морлета веде придонний спосіб життя, любить ховатися в різних укриттях. Це зграєва рибка. Зустрічаються надзвичайно задиристі і агресивні особини (особливо до пантодонів), тому бажано тримати їх у видовому акваріумі. Боція морлета стає найбільш активною з настанням сутінків. Боція морлета всеїдна. Споживає живий, заморожений, сухий, рослинний корм, любить ласувати равликами.

Боція клоун (*Chromobotia macracanthus*)

Домен: Ядерні (Eukaryota)

Царство: Тварини (Metazoa)

Підцарство: Справжні багатоклітинні (Eumetazoa)

Тип: Хордові (Chordata)

Підтип: Черепні (Craniata)

Надклас: Щелепні (Gnathostomata)

Клас: Променепері (Actinopterygii)

Підклас: Променепері (Actinopterygii)

Інфраклас: Костисті риби (Teleostei)

Надряд: Остаріофізи (Ostariophysii)

Ряд: Коропоподібні (Cypriniformes)

Родина: В'юнові (Cobitidae)

Рід: Chromobotia

Вид: *C. macracanthus*

Тіло видовжене, округле на поперечному перерізі, яскраво забарвлене. Кольорова гама від жовтого до помаранчево-червоного. Поперечно проходять три темні смуги. Спинний плавець чорного кольору, при основі жовтий. Черевний і хвостовий плавці забарвлені в червоний і чорний кольори. Рот нижній, навколо нього розміщені 4 пари вусиків, які використовуються для пошуку їжі. Луска дуже тонка і врастає у шкіру. У природі досягає 30,5 см та 469 г^[2], в умовах акваріумів до 12-15 см. Зустрічається у Південно-Східній Азії та Індонезії. Мешкають головним чином в основних притоках річок, але на нерест під час сезону дощів, мігрують угору за течією в більш дрібні притоки і струмки. Боція клоун — активна зграйна риба, тому їх найкраще тримати невеликими групами — по 3-6 особин. Мінімальний об'єм акваріума 100–150 літрів для невеликої зграйки з 3-5 особин. Як ґрунт можна використовувати пісок або дрібну гальку. Боції клоуни люблять відпочивати в укриттях на дні, тому необхідним є розміщення гrotів, корчів або каміння. Температура 24—30 °С. Боції клоуни є всеїдними. В акваріумах охоче споживають як живі, так і заморожені корми, такі як мотиль, артемія, коретра, трубочник. Їдять також збалансований сухий корм. Полюють також за невеликими молюсками. Їхній раціон також повинен включати рослинну їжу: свіжі або бланшовані овочі (огірок, листя салату, шпинату, кабачки).

Боція мармурова (*Botia Lohachata/ almorhae*)

Рід: Коропоподібних

Родина: Боцієві (Botiidae)

Тіло витягнуте, спина вигнута, а лінія черевця пряма. Голова злегка притупленої форми, є три пари вусиків. Забарвлення дорослої риби неяскраве і може вирівнюватися від золотисто-охристого до сіро-блакитного і

сріблясто-фіолоетового. По всьому тілу, включаючи прозорі плавники і голову хаотично розташовані темні цятки і роздвоєні смуги. Грудні плавники дуже потужні, як і у всіх боцій є підочний шип, відстовбурчують при небезпеці з характерним клацаючим звуком. У природних умовах досягає 11 см і 14-16 см, але в акваріумах не росте більше 7-8 см. Миролюбні, цікаві і дуже активні риби, але при цьому похотливі. Всеїдні, приймають всі види кормів. В основі харчування повинна бути білкова їжа – живі і заморожені коретра, трубочник, артемія, мотиль. Приймають сухий корм у вигляді потопаючих таблеток, гранул і чіпсі. Для повноцінного раціону потрібно давати листочки ошпареного салату, шматочки огірка і кабачка. Можуть поїдати равликів.

Гурамі плямистий або гурамі звичайний (*Trichopodus trichopterus*)

Домен: Еукаріоти (Eukaryota)

Царство: Тварини (Animalia)

Підцарство: Справжні багатоклітинні (Eumetazoa)

Тип: Хордові (Chordata)

Підтип: Черепні (Craniata)

Надклас: Щелепні (Gnathostomata)

Клас: Променепері (Actinopterygii)

Підклас: Новопері (Neopterygii)

Інфраклас: Костисті риби (Teleostei)

Надряд: Акантопері (Acanthopterygii)

Ряд: Лабіринтові риби (Anabantiformes)

Підряд: Повзуновидні (Anabantoidei)

Родина: Осфронемові (Osphronemidae)

Підродина: Луціоцефалові (Lucioserphalinae)

Рід: Трихопод (Trichopodus)

Вид: Гурамі плямистий

Тіло плямистих гурамі видовжене, доволі високе, сплюснене з боків. Рот верхній, маленький, рило трохи виступає вперед. Риби виростають приблизно до 15-20 см завдовжки, але їх звичайний розмір у дикій природі становить 11-12 см, а в умовах акваріуму не перевищує 15 см. Луски середнього розміру, неправильно розташовані. У бічній лінії 40—52 луски. Сама бічна лінія вигнута, може перериватися, сягає хвостового плавця.

Великий анальний плавець починається під грудними плавцями і, поступово розширюючись, тягнеться майже вздовж усього тіла, сягаючи основи хвоста. Спинний плавець, навпаки, короткий. Спинний плавець має 6-8 твердих і 7-10 м'яких променів, анальний — 9- 12 твердих та 30-38 м'яких. Задній край хвостового плавця трохи вирізаний по центру. Черевні плавці дуже довгі й тонкі, мають вигляд ниткоподібних «вусів», їх довжина є близькою до довжини тіла. Ці «вуса» мають хімічні рецептори й наділені сенсорною функцією, виконують роль органів дотику й відіграють важливу роль при годівлі, залицянні та спарюванні, з'ясуванні стосунків з іншими рибами. Вони весь час знаходяться в русі; складається з 1 твердого та 3-4 м'яких променів. забарвлення у різних форм з різних місць проживання дуже варіюється. Тіло може бути забарвлене від зелено-коричневого до золотаво-зеленого або сірого. На цьому фоні є або мармуровий малюнок із плям і вертикальних смуг, або тигрове забарвлення із світло-коричневих смуг. Є форми повністю коричневі. У центрі тіла розташована велика чорна овальна пляма. Ще одна така пляма знаходиться на хвостовому стеблі. Плавці майже прозорі, зеленкувато-сірі, з великою кількістю розмазаних крапок білого, жовтого, жовтогарячого, рожевого кольорів. Забарвлення помітно змінюється залежно від стану і настрою риб. Чим більше збуджений гурами, тим інтенсивнішим є його забарвлення. Найяскравішими риби бувають під час нересту: смуги на тілі чорніють, анальний плавець вкривають червоні плями, а смуга переливається різними кольорами. Червонувате око стає вогненно-червоним. Риби тримаються переважно групами в густих заростях рослин і майже ніколи звідти не вилазять. Дорослі самці часто б'ються між собою. Вид всеїдний, харчується зоопланктоном, ракоподібними, личинками комах, а також детритом, рослинною їжею.

**Золота рибка або Карась
китайський (*Carassius auratus*)**

Домен: Ядерні (Eukaryota)

Царство: Тварини (Metazoa)

Підцарство: Справжні
багатоклітинні (Eumetazoa)

Тип: Хордові (Chordata)

Підтип: Черепні (Craniata)

Надклас: Щелепні (Gnathostomata)

Клас: Променепері (Actinopterygii)

Підклас: Новопері (Neopterygii)

Інфраклас: Костисті риби (Teleostei)

Надряд: Остаріофізи (Ostariophysii)

Ряд: Коропоподібні (Cypriniformes)

Родина: Коропові (Cyprinidae)

Підродина: Cyprininae

Рід: Карась (Carassius)

Вид: Карась китайський

Це була одна з перших домашніх риб і є одною з найпопулярніших акваріумних риб тепер. золота рибка — родом зі Східної Азії і вперше одомашнена в Китаї більше тисячі років тому. Від них і веде свій родовід золота рибка з усіма її різновидами. Золота рибка була завезена в Європу наприкінці XVII століття. Карась китайський може вирости до максимальної довжини 58 см і максимальної ваги 4 кг, хоча це буває рідко. Більшість карасів виростає лише до половини цієї величини. За оптимальних умов рибки можуть жити понад 40 років, однак більшість домашніх рибок живуть зазвичай від шести до восьми років. вони риються в ґрунті, не відмовляються від будь-якої їжі, люблять просторі акваріуми і добре почувають себе у свіжій воді. Тому перевагу доводиться надавати ґрунтам з великої гальки або гравію, висаджувати рослини з міцною кореневою системою або в горщиках, акваріуми обладнувати потужними фільтрами, а самі акваріуми повинні бути просторими.

Відомі селекційні форми золотих рибок

Комета		Рибки невеликих розмірів, трохи менші за інших золотих рибок, і тонші, в основному відрізняються своєю довжиною та глибоко роздвоєним хвостом або довгим стрічкоподібним хвостом, що перевершує довжину тіла. Чим довший хвостовий плавець, тим вище оцінюється екземпляр.
Оранда		Відмітна особливість цієї рибки — нарости зернистої структури на голові (деколи називають їх жировим наростом). У оранди порівняно з левоголовкою вони розвиненіші на лобі. Німецькі автори називають оранди «гусячої головою». За формою тіла і плавників Оранда нагадує синтез телескопа і вуалехвоста. Цей різновид має багато колірних варіацій — від білого до червоного, строкатого, чорного. Найбільше цінується біла Оранда з червоним наростом на голові (червоношапочна Оранда)

<p>Вуалехвіст (ріукін, шлейфовий хвіст)</p>		<p>Має коротке, високе округле або яйцеподібне тіло і «виразні» очі. Голова досить велика. Зустрічаються форми вуалехвостів з лускою і без неї. Забарвлення рибок буває від однотонно-золотистої до яскраво-червоної і чорної. Подвійний хвостовий і анальні плавники сильно подовжені, тонкі, майже прозорі. Головна визначна пам'ятка рибки — довгий хвіст, що складається з двох, деколи трьох-чотирьох зрощених плавників, створюючих складки і звисаючих подібно вуалі.</p>
<p>Віялохвіст</p>		<p>Відрізняється від вуалехвоста тим, що має виключно подвійний хвостовий плавник, який не дуже подовжений і не прозорий, не звисаючих подібно вуалі. Має яйцеподібне тіло з високим спинним плавцем, довгим чотирироздільним хвостовим плавцем, а на плечах немає горба.</p>
<p><u>Телескоп</u></p>		<p>Має тіло яйцеподібної або округлої форми, висота тіла більше ніж 1/2 довжини. Спинний плавець стоїть вертикально, інші плавники довгі вуалеві, хвостовий плавник роздвоєний, часто звисає вниз, довший, ніж 3/4 довжини тіла. Очі опуклі, розміром 1-2 см. Цей різновид має декілька кольорних варіацій</p>
<p>Зорегляд (Небесне око)</p>		<p>Характеризується опуклими очима, зіниці яких направлені вгору під кутом 90 градусів. У рибки також відсутній спинний плавець, всі інші довгі, хвіст роздвоєний, дволопатевий, край верхньої лопаті не повинен опускатися нижче лінії спини.</p>

Перлінка		<p>Рибка, виведена в Китаї. Тіло майже кругле (7-8 см), спинний плавець стоїть вертикально, інші плавники короткі, часто парні. Рибка з великою опуклою лускою, на якій виблискують перламутрові цятки.</p> <p>Хвостовий плавник дволопатевий, на 1/3 довжини вирізаний, не звисає.</p>
Левоголовка		Приклад
Риукін		Приклад
Шубункін		Приклад
Ранчу		<p>Левоголовока, нова декоративна форма золотої рибки з коротким округлим тілом вкритим лускою. Спина напівкругла, без плавця, утворює гострий кут з верхнім зовнішнім краєм хвоста, інші плавники короткі, хвіст трилопатевий або роздвоєний. Характерними особливостями її є наявність у верхній частині голови і на зябрових кришках масивних наростів, що виникли з ущільнення шкіри і нагадують гриву лева або ягоду малини, які починають утворюватися у рибок з 3 місячного віку.</p>

<p>Водяні очка</p>		<p>Відрізняються від зореглядів великими очима, які мають вигляд бульбашок, ніби наповнених водою і висять по обидві сторони голови. У найкращих екземплярів «міхур» по величині дорівнює чверті тіла. У молодих рибок очі починають рости після 3-4 місяців. Тіло яйцевидне або округле, з низькою спиною, профіль голови плавно переходить в профіль спини.</p>
<p>Панда Мур</p>		<p>Має характерне чорно-біле візерункове забарвлення і опуклі очі.</p>

Золоті рибки всеїдні, для годування підійдуть мотиль, дощові черв'яки, комбікори, морепродукти, білий хліб, промита варена манна крупа і вівсяна каші, ряска. Можна робити кульки з хліба і м'ясного фаршу. Добре давати салат і кропиву, інакше рибки почнуть об'їдати рослини. В акваріумі бажані річчя і ряска — ними рибки підгодовуються. Вони ненажерливі, але їх не можна перегодовувати. Переїдання призводить до запалення шлунково-кишкового тракту, ожиріння і безплідності.

Корон кої або Парчевий корон
(Cyprinus carpio)

Домен: Ядерні (Eukaryota)

Царство: Тварини (Metazoa)

Підцарство: Справжні багатоклітинні (Eumetazoa)

Тип: Хордові (Chordata)

Підтип: Черепні (Craniata)

Надклас: Щелепні (Gnathostomata)

Клас: Променепері (Actinopterygii)

Підклас: Новоперові (Neopterygii)

Інфраклас: Костисті риби (Teleostei)

Надряд: Остаріофізи (Ostariophysii)

Ряд: Коропоподібні (Cypriniformes)

Родина: Коропові (Cyprinidae)

Рід: Короп (Cyprinus)

Вид: Короп звичайний

Потрапивши в 50-х роках ХХ століття до Європи та Америки, коропи як царські особи одразу зайняли належне їм місце у водоймах нафтових магнатів, мільярдерів та голлівудських зірок. Вони стали предметом аукціонів та пристрасного колекціювання. Існує близько 13 основних порід коропів та близько 100 кольорових варіацій. Ці риби живуть дуже довго, виростаючи до гігантських розмірів — до 90 см і більше. Крім того, вони мають неабиякий для риб інтелект, коропи дуже товариські і дружелюбні по відношенню до людини, тому можуть стати домашньою рибою, як ніяка інша. Якщо її приручити, то можна навіть годувати з власних рук. Кажуть, що короп здатні впізнавати господаря за звуком його кроків.

Лабео двоколірний
(*Epalzeorhynchus bicolor*)

Домен: Ядерні (Eukaryota)

Царство: Тварини (Metazoa)

Підцарство: Справжні багатоклітинні (Eumetazoa)

Тип: Хордові (Chordata)

Підтип: Черепні (Craniata)

Надклас: Щелепні (Gnathostomata)

Клас: Променепері (Actinopterygii)

Підклас: Новоперові (Neopterygii)

Інфраклас: Костисті риби (Teleostei)

Надряд: Остаріофізи (Ostariophysii)

Ряд: Коропоподібні (Cypriniformes)

Родина: Коропові (Cyprinidae)

Рід: *Epalzeorhynchus*

Вид: E. bicolor

Батьківщина цих риб — Південно-Східна Азія. Лабео населяють дрібні зарослі водоймища з прозорою проточною водою. У природі популяції цієї рибки різко скоротилися. Вид занесений до Червоної книги Міжнародного союзу охорони природи. Популярна акваріумна рибка.. Тіло видовжене, циліндричне, профіль спини вигнутий сильніше, ніж черева. Розташування рота нижнє, його будова пристосована до зрізування наростів. Є 2 пари вусиків. Плавці великі. Хвостовий плавець дволопастний. Окрас чорний, хвостовий плавець яскраво-червоний (вночі або під час стресу вся риба втрачає забарвлення й виглядає блідо). В акваріумі зазвичай сягає завдовжки 15 см, у природі дещо більший. Годують риб різноманітним живим кормом: мотилем, коретрою, трубочником. Дорослі особини урізноманітнюють свій раціон водоростями, які вони вправно зчищають з підводних предметів. Усі види лабео не мають чітких ознак статі. Самку можна визначити лише за наявністю у дорослих риб чітко окресленого черевця, струнких риб вважають самцями.

Сріблястий метиніс або срібний долар (Sriblyasti metinis abo sribny dolar)

Майже кругле тіло, стисле з боків. Метиніси можуть виростати до 15 см в довжину, і жити 10 років і більше. Тіло повністю срібного кольору, іноді блакитного або зеленуватого відливу, в залежності від світла. Також є трохи червоного, особливо на анальному плавці у самців, які окатовані червоним. У

деяких умовах у риб з'являються невеликі темні точки на боках. Риба стайна, живуть густо зарослих рослинами притоках, де харчуються в основному рослинною їжею.

Меченосець зелений та червоний (Xiphophorus hellerii)

Домен: Ядерні (Eukaryota)

Царство: Тварини (Metazoa)

Підцарство: Справжні багатоклітинні (Eumetazoa)

Тип: Хордові (Chordata)

Підтип: Черепні (Craniata)

Надклас: Щелепні (Gnathostomata)

Клас: Променепері (Actinopterygii)

Підклас: Новоперові (Neopterygii)

Інфраклас: Костисті риби (Teleostei)

Ряд: Коропозубоподібні (Cyprinodontiformes)

Підряд: Коропозубі (Cyprinodontoidei)

Родина: Пецилієві (Poeciliidae)

Рід: Меченосець (Xiphophorus)

Вид: Меченосець зелений

Одна з найстаріших окультурнених та популярних акваріумних риб. Природний колір мечоносця — зелений. Струнку сильну рибку легко впізнати за видовженими нижніми променями хвостового плавця у дорослих самців. Спина оливково-зелена, боки жовтувато-зелені. Черевце білувате. На світлі все тіло має зеленуватий або блакитний блиск. Від кінчика голови до хвоста проходить темно-фіолетовий або пурпуровий зигзаг на фоні зеленуватої блискучої смужки. У передній частині тіла є також кілька червонуватих прямих ліній. На спинному плавці міститься ряд дрібних червоних або коричнюватих крапок і рисок. Меч жовтіший, зверху і знизу облямований чорною смужкою. Самці до 8 см завдовжки, самиці — до 12 см. Меча в самиць немає. У водоймах, роз'єднаних сушею, мечоносці утворюють кілька підвидів, які трохи відрізняються за забарвленням.

Характерна ознака самця — це видовжений плавець у нижній частині тіла, так званий меч загострений на кінці. Проте цей меч нікого не поріже.

Характерна ознака самиці — це більший за самця розмір і невелике черево у нижній частині тіла.

Їдять риби, як і усі живородні риби — багато. Їжа різноманітна — мотиль, черв'яки, дафнії і циклопи. Рот у риб верхній, яким вони легко збирають з поверхні води комах. В акваріумі риби охоче споживають штучні корми і очищають підводні предмети від нитчастих водоростей.

Нанностомус Бекфорда
(Nannostomus beckfordi)

Домен: Еукаріоти

Царство: Тварини (Metazoa)

Тип: Хордові (Chordata)

Клас: Променепері риби (Ray fish)

Ряд: Харацінообразні (Characino)

Родина: Лебіасінові (Lebasiin)

Рід: Нанностоми (Nannostomu)

Вид: Нанностомус Бекфорда

Нанностомуси вельми популярні у акваріумі, завдяки простоті їх змісту та уживчivosti. Нанностомуси Бекфорда відрізняються боязким характером, і великі риби можуть їй налякати. Віддає перевагу дрібному живому корму або замороженому, приймає і штучний. Самці мають більш пагоністе тіло, ніж самки, і маленькі білі плями з боків тіла. Забарвлення змінюється в залежності від освітлення: вдень видно широкі поздовжні смуги, а ввечері проявляються тонкі вертикальні смужки.

Неон червоний (Paracheirodon axelrodi)

Домен: Ядерні (Eukaryota)

Царство: Тварини (Metazoa)

Підцарство: Справжні багатоклітинні (Eumetazoa)

Тип: Хордові (Chordata)

Підтип: Черепні (Craniata)

Надклас: Щелепні (Gnathostomata)

Клас: Променепері (Actinopterygii)

Підклас: Новоперові (Neopterygii)

Інфраклас: Костисті риби (Teleostei)

Ряд: Хараціноподібні (characiformes)

Родина: Харацінові (Characidae)

Рід: Paracheirodon

Вид: Неон червоний

Одні з найкрасивіших, улюблених і відомих акваріумних риб. Ці риби дуже миролюбні. Ім більше число риб, тим більше враження справляє ця зграя. Воліють акваріум з густою рослинністю і темним дном. Призначені для утримання в змішаних акваріумах з водою, багатої киснем і без нітратів. Самки неонів завдовжки 5 см, самці 3. За формою тіла і забарвленням риба нагадує звичайного неона, але тіло в неї трохи вище і міцніше. Червоне сяйво розливається по всій нижній частині тіла від голови до хвоста. Великі очі свідчать про те, що в місцях їхнього поширення завжди панує напівтемрява.

Неон чорний (Hyphessobrycon herbertaxelrodi)

Домен: Ядерні (Eukaryota)
Царство: Тварини (Metazoa)
Підцарство: Справжні багатоклітинні (Eumetazoa)
Тип: Хордові (Chordata)
Підтип: Черепні (Craniata)
Надклас: Щелепні (Gnathostomata)
Клас: Променепері (Actinopterygii)
Підклас: Новоперові (Neopterygii)
Інфраклас: Костисті риби (Teleostei)
Надряд: Остаріофізи (Ostariophysii)
Ряд: Харациноподібні (characiformes)
Родина: Харацинові (Characidae)
Рід: *Hypessobrycon*
Вид: Неон чорний

Неон чорний має видовжене, невисоке та дещо сплюснуте з боків тіло. Забарвлення спинної частини — оливково-зелене, черевце має світлий колір. Тіло перетинають дві смуги, що розпочинаються від зябрових кришок та закінчуються хвостовим плавцем: верхня — більш вузька, блакитно-зеленого відтінку; нижня — ширша, чорного кольору з розмитим нижнім краєм. Хвостовий плавець неона має дволопатеву форму та є прозорим, або трохи жовтуватим за забарвленням, як і усі інші плавці, окрім спинного, що має жовтувато-червоний відтінок. Окрім того на тілі неона присутній жировий плавець. Верхня половина райдужної оболонки ока риби червона. Неон чорний — невибаглива в утриманні рибка, що легко адаптується до нових умов. *Hypessobrycon herbertaxelrodi* погано переносять яскраве освітлення, тому акваріум має знаходитися у затіненому місці з розсіяним неяскравим верхнім освітленням. Чорні неони — зграйні, рухливі та миролюбні риби, що тримаються переважно у верхніх та середніх прошарках води. Для кращого ефекту їх слід тримати у кількості 10-15 особин, інакше забарвлення чорних неонів буде втрачати свою привабливість через непримітність на фоні інших риб. Максимальний розмір виду в акваріумах становить близько 4,5 сантиметрів. вживають будь-яку їжу, призначену мешканцям акваріумів. Вони з задоволенням їдять як живий корм (дрібний мотиль, циклоп чи личинки комарів), так і спеціальні гранульовані чи пластинчаті сухі корми. Можуть тривалий час обходитися без їжі. Максимальний термін голодування

неонів становить 3-4 тижні. У природному середовищі живляться комахами, що падають на поверхню води, та дрібними ракоподібними.

Панцирна щука (*Lepisosteus*)

Домен: Ядерні (Eukaryota)

Царство: Тварини (Metazoa)

Тип: Хордові (Chordata)

Підтип: Черепні (Craniata)

Надклас: Щелепні (Gnathostomata)

Клас: Променепері (Actinopterygii)

Ряд: Панцирнікоподібні (Lepisosteiformes)

Родина: Lepisosteidae

Рід: Панцирна щука (*Lepisosteus*)

Подовжене валькувате тіло панцирних щук покрите панциром з міцних ромбоподібних ганоїдних лусок; нюхові мішки й ніздрі розташовані на кінці подовженого рила. Хребет повністю скостенілий; хребці у панцирних щук. На відміну від усіх інших риб, опістоцельні, тобто опуклі попереду й увігнуті ззаду.

Загальна довжина тіла панцирних щук сягає від 88 см до 2 м. Вид риб близькоспорідненого роду *Atractosteus* вони відрізняються відносно більш довгим рилом і невеликими грушоподібними зябровими тичинками, кількість яких приблизно 14-33. Тривалість життя від 18 до 36 років. Поширені у Північній Америці, а також у Центральній Америці. Живуть як у субтропічних річках і озерах, так і у водоймах з температурою води +10 ... +20 ° С. Високі види (в основному з крейди) відомі з Північної Америки та Південної Америки, Європи та Індії.

Парахела (*Parachela*)

Parachela складається з 7 видів.

Живуть в басейні річки Меконг і на острові Борнео, Індонезія. Населяє різні біотопи. Зустрічається в лісових заболочених річках чорною водою, в швидких прозорих потоках і озерах. Харчуються в основному, дрібною

рибою і ракоподібними. Виростають від 5 до 20 см.

Червоний паку (*Piaractus brachipomus*)

Домен: Еукаріоти

Царство: Тварини (Metazoa)

Тип: Хордові (Chordata)

Клас: Променепері риби (Rayfin fish)

Ряд: Харацінообразні (Characiform)

Родина: Піраньєвих (Piranha)

Рід: Piaractus

Вид: Червоний паку

Мешкає в Південній Америці, в Амазонці і її притоках, має промислове значення. Червоний паку всеїдний, володіє сильними щелепами. Незважаючи на зовнішню схожість з піраньєю, цей вид майже не їсть м'яса. У природі основний раціон складають горіхи. Росте дуже швидко: тільки за перший рік може вирости до 30 см при максимальній довжині дорослих особин до 88 см і вазі 25 кг. Максимальна зафіксована тривалість життя 28 років.

Райдужна рибка (*Melanotaenia maccullochi*)

Зустрічається у водоймах півночі і північного сходу Австралії. Як і більшість інших риб, що мешкають у водоймищах цього материка, *Melanotaenia maccullochi* є первинно-морською рибою. Тіло райдужної рибки овальної форми трохи витягнуте в довжину, високе, плескате з боків.

Плавники, підтверджуючи її морське походження, незвичайної форми: спинний поділений на два; анальний плавник і друга частина спинного витягнуті. Самця від самки можна відрізнити не тільки за тим, що він стрункіший і яскравіше забарвлений, а також по горбу на грудях і спині, і по плавниках: у самки перша частина спинного плавника округла. У довжину досягають 12 см. Райдужна рибка дуже миролюбна, тримається в середніх і верхніх шарах води, веде активний спосіб життя. Це зграєва риба, дуже стрибуча. Годувати райдужних рибок можна живим (дрібний мотиль, коретра, трубочник), рослинним кормом, а також замінниками.

Меланотенія Босмана (*Melanotaenia boesemani*)

Меланотенія Босмана в дикій природі мешкає у водоймищах Нової Гвінеї. Це дуже популярний вид акваріумних риб сімейства радужниць. Райдужниця Босмана має трохи витягнуте, злегка стисле з боків тіло овальної форми. У риби великі губи й очі. Хвостовий і спинний плавники двухлопастні. У

спинного плавника передня частина коротше задньої, яка до того ж у самців

має загострену форму, на відміну від самок у яких вона має округлу форму. Передня частина тіла самців темно-блакитного кольору, а задня частина плавника і плавники оранжевого кольору. Посередині тіла риби проходять кілька вертикальних смуг темного кольору. У преднерестовий період у збудженому стані самці набувають контрастне забарвлення, при цьому його передня частина тіла стає темно-фіолетового, а задня оранжево-червоною. У самок забарвлення значно блідіше, ніж у самців. В акваріумних умовах розмір самців досягає 10 см, в той час як самки трохи менше, їх довжина близько 7-8 см. Риб слід годувати різноманітними комами багатими вітамінами і проводити постійні селекційні роботи.

Райдужниця трисмугова (*Iris trismugova*)

Даний вид є найяскравішим в своєму сімействі і відрізняється від інших наявністю на тілі темних смуг. Виростають дані особини до 12 см і мають тривалість життя від 3 до 5 років. У більшості випадків забарвлення цієї рибки яскраво-червоний, з темною смужкою. Самці мають

більш яскраве забарвлення, горб на спині явно виражений, відрізняються агресивною поведінкою. Пристосовуються до різних умов існування і мають гарний імунітет до захворювань. Харчується як живим, так і рослинним кормом. Поєднання різних видів корму благотворно позначається на фарбуванні тіла.

Расбора Клиноплямиста (*Trigonostigma heteromorpha*)

Расбора клиноплямист, або Гетероморфа родини Карпових є дуже популярною рибою чере миролюбну вдачу та легкість у догляді. Ідеальна домівка для неї – невеликий акваріум із зоною для плавання та регулярною підміною води, фільтр не обов'язково дуже потужний. Бажано чимало рослин задля змоги розмноження рибок.

Має мідне забарвлення із крупною чорною плямою у вигляді клина. Мирні й невибагливі.

Скалярія (*Pterophyllum scalare*)

Домен: Ядерні (Eukaryota)

Царство: Тварини (Metazoa)

Підцарство: Справжні багатоклітинні (Eumetazoa)

Тип: Хордові (Chordata)

Підтип: Черепні (Craniata)

Надклас: Щелепні (Gnathostomata)

Клас: Променепері (Actinopterygii)

Підклас: Новоперові (Neopterygii)

Інфраклас: Костисті риби (Teleostei)

Ряд: Окунеподібні (Perciformes)

Підряд: Губаневидний (Labroidei)

Родина: Цихлові (Cichlidae)

Підродина: Cichlasomatinae

Рід: Pterophyllum

Вид: Скалярія

Характерна форма тіла скалярій — дуже стиснуте з боків тіло, тулуб тонкий, якщо дивитись спереду, та широкий, якщо дивитись збоку, з високими трикутними спинним та анальним плавцями до 25 см заввишки — є нетиповою для інших цихлід. Вона свідчить про те, що скалярії водяться здебільшого у водоймищах з нешвидкою течією та ховаються серед рослин. Завдовжки 15 см. Черевні плавці також дуже довгі; ними риба обмацує предмети та інших скалярій. Забарвлення скалярій допомагає їм ховатися серед рослин. Тіло сріблясто-сірувате, м'яко поблискує в падаючому світлі. Упоперек тіла проходять чотири смуги. Залежно від стану риби забарвлення смуг змінюється від бархатисто-чорного до сіруватого. Плавають скалярії не швидко, але в разі небезпеки миттю зникають у заростях. Щоб вчасно помітити небезпеку, вони тримаються зграями по 10—15 риб. У зграї можна помітити поділ на пари. Відрізнити самця від самки важко, та це і не обов'язково. В акваріумі риби самі оберуть собі партнера із зграї з 6—10 молодих рибок. Існують варієтети та форми, які відрізняються кольором, візерунком, довжиною та формою плавників тощо.

Скалярії є хижаками. В акваріумах відносно невибагливі, харчуються штучними кормами, співіснують з всіма акваріумними рибками свого розмірами, проте полюють на менших риб. Ведуть денне життя.

Одною з особливостей цих рибок є моногамність — рибки утворюють пари на все життя. Бувають випадки, що скалярія гине, втративши свого партнера.

Слянна тетра (Prionobrama)

Домен: Еукаріоти

Царство: Тварини (Metazoa)

Тип: Хордові (Chordata)

Клас: Променепері риби (Rayfin fish)

Ряд: Хараціноподібні (Characiform)

Родина: Харацінові (Characidae)

Рід: Prionobrama

довжина тіла самок до 5 см, самців до 2,7 см. Забарвлення самців мідна з жовтим і зеленими відтінками від положення джерела світла, непарні плавці мідно-червоні з білими кінцями, по середині хвостового плавника проходить широка чорна смуга з двома жовтими плямами з боків у його заснування, що триває на хвостовому стеблі. Самки сріблясто-сірі, більші і повніші за самців. Харчуються дрібними ракоподібними і черв'яками, рослинністю.

Сліпа печерна тетра (Anoptichthys jordani)

Тетра сліпа має високе тіло, сильно сплюснене з боків.

Забарвлення тетри може бути від блідо до червонувато-рожевого кольору і багато в чому залежить від умов, в яких міститься рибка. Блідо-рожеві майже розорі плавники самців в період нересту набувають червоного кольору.

Незважаючи на відсутність очей, що властиво багатьом підземним мешканцям, риби цієї породи відмінно орієнтуються в просторі і блискавично реагують на появу в акваріумі корми або сторонніх предметів, наприклад сачка. Це можливо завдяки особливому органу, який дозволяє рибку сприймати звуки високої частоти. Дорослі особини досягають в довжину 8 см. Самці мають менші розміри, їх можна впізнати по стрункому, ніж у самок тілу. Тетра сліпа споживає живий і сухий корм, а також комбікорм, до складу якого входять різні добавки.

Сом Кларіас (Clarias)

Рід: Соми (Somi)

Родина: Кларієві (Clarivi)

Відрізняється від інших видів сомів довгим спинним плавцем, який тягнеться від потилиці до

хвостового плавника, довгим підхвостовим плавцем, 8 вусиків (2 близько ніздрів, 2 на верхній і 4 на нижній щелепі), угревидним тілом і деревоподібними підрядними зябровими органами на 2-й і 4-й зябрових дугах, відсутня луска і дрібні кістки. Населяє води Африки та Азії. За формою тіла нагадує сірого сома і вугра. Колір шкіри залежить від кольору води, зазвичай мармуровий з сіро-зеленим відтінком. У довжину представники цього виду досягають 70-80 см і ваги 6 кг. Живуть близько 8 років. Нагодувати Кларіаса не складає труднощів, він всеїдний і ненажерливий. Поки він маленький, можна годувати його мотилем, трубочник, гранульованим кормом. З віком в раціон вводять шматочки кальмара, яловичого серця, нежирної риби. Кларіас дуже добре самостійно здобуває собі корм, з'їдаючи своїх дрібніших сусідів.

Тернеція (*Gymnocorymbus ternetzi*)

Домен: Ядерні (Eukaryota)

Царство: Тварини (Metazoa)

Підцарство: Справжні багатоклітинні (Eumetazoa)

Тип: Хордові (Chordata)

Підтип: Черепні (Craniata)

Надклас: Щелепні (Gnathostomata)

Клас: Променепері риби (Rayfin fish)

Підклас: Новоперові (Neopterygii)

Інфраклас: Костисті риби (Teleostei)

Ряд: Хараціноподібні (Characiform)

Родина: Харацінові (Characidae)

Рід: *Gymnocorymbus*

Вид: Тернеція

Тернеція — срібляста з трьома чорними поперечними смугами з боків, одна з яких перетинає очі. Самці дрібніші за самок, майже чорні, мають більш загострений спинний плавець. Риба мирна, зграєва. Плаває на всіх рівнях. Дорослі тернеції сягають завдовжки 3,5 — 4,5 см. Тіло плоске, забарвлення темно-сріблясте, вздовж тіла розташовані три чорні смуги. Одна з них проходить через око, друга — біля закінчення зябр, третя — від початку верхнього плавця. Решта тіла — від третьої смуги, включаючи верхні і анальний плавники, чорна, що створює враження спіднички. Грудні, хвостовий і черевні плавці досить прозорі. Анальний плавець нагадує чорне розгорнуте віяло. Ці рибки досить енергійні, рухливі, плавають окремими зграйками, часто нападаючи одна на іншу. Дорослі риби зберігають темне забарвлення лише при утриманні їх у темряві, на світлі чорне забарвлення перетворюється на сірувато-сріблясте.

Тетра радостомус або червононоса тетра (*Hemigrammus rhodostomus*)

Червононоса тетра має струнке витягнуте тіло. Розмір дорослої особини не перевищує 5 см. Туло сріблясте з зеленуватим відливом. Плавці прозорі. Хвіст з чорно-білими смугами. Головна відмінна риса – червона пляма на голові, за що і отримала свою назву. Родостомуси – стайна риба, тому рекомендується

утримувати по 6-8 особин. Тетри чудово вживаються з будь-якими жимиви рослинами і на їх фоні чудово виглядають. Дуже миролюбивий вид. Для годування родостомус прекрасно підійде якісний сухий корм, головне, щоб його розмір відповідав маленькому роту тетри.

Тетрагонотерус (альбіносна форма) (*Hyphessobrycon anisitsi albus*)

Домен: Ядерні (Eukaryota)

Царство: Тварини (Metazoa)

Підцарство: Справжні багатоклітинні (Eumetazoa)

Тип: Хордові (Chordata)

Підтип: Черепні (Craniata)

Надклас: Щелепні (Gnathostomata)

Клас: Променепері (Actinopterygii)

Підклас: Новоперові (Neopterygii)

Інфраклас: Костисті риби (Teleostei)

Ряд: Хараціноподібні (Characiform)

Родина: Харацінові (Characidae)

Рід: Хіфесобрикон (Hyphessobrycon)

Вид: *Hyphessobrycon anisitsi*

Ромбовидна тетра має видовжене, сильно стиснуте по боках тіло довжиною від 6 до 8 см. Основний тон забарвлення — сріблястий. Спина коричнево-оливкового кольору, хвостовий, анальний та черевні плавці червонуваті або жовтуваті. В основі хвостового плавця розташоване темна пляма у формі ромба. Вздовж бокової лінії тягнеться бліда зеленувато-жовта смуга. Верхня половина райдужки ока червоного кольору. Самці зазвичай стрункіші за самок

та мають інтенсивніше забарвлення плавців. Тривалість життя рибки в акваріумі може досягати 5-6 років. Ромбовидна тетра — зграйна рибка. Харчується комахами, їх личинками, черв'яками, ракоподібними, а також рослинами. Під час нересту самки відкладають до 1000 ікринок. Мальки вилуплюються через 1-2 доби (в залежності від температури води).

Чорнополоса цихлозома
(*Amatitlania nigrofasciata*)

Від більшості інших цихлазом чорнополоса відрізняється невеликим розміром тіла. В акваріумі рідко виростають більше 10 см. Самці більші за самок. Тіло у них злегка витягнуте в довжину і стисле з боків. На великій голові розташовуються великі очі і рот з товстими губами.

Плавці безбарвні або з жовтуватим відтінком, спинний і анальний (особливо у самців) загострені. Основне забарвлення тіла – сірувато-синій, уздовж тулуба йдуть широкі поперечні чорні смуги в кількості 8-9 штук, за що рибка і отримала свою видову назву. За зябровими кришками смужки часто утворюють латинську букву «V». Чорнополоса цихлозома відноситься до всеїдних риб, тобто в її раціон обов'язково повинні бути присутніми як корми тваринного так і рослинного походження. Рибка добре поїдає всі види кормів: живі, заморожені і сухі.

Пандон або Риба – метелик
(*Pantodon buchholzi*)

Домен: Ядерні (Eukaryota)

Царство: Тварини (Metazoa)

Підцарство: Справжні багатоклітинні (Eumetazoa)

Тип: Хордові (Chordata)

Підтип: Черепні (Craniata)

Надклас: Щелепні (Gnathostomata)

Клас: Променепері (Actinopterygii)

Підклас: Новоперові (Neopterygii)

Інфраклас: Костисті риби (Teleostei)

Надряд: Араваноїдні (Osteoglossomorpha)

Ряд: Араваноподібні (Osteoglossiformes)

Родина: Pantodontidae

Рід: Pantodon

Вид: Риба – метелик

Ця маленька рибка завдовжки лише 10-12 см. Основні морфологічні відмінності риби-метелика від її найближчих родичів, крім розміру, полягають в будові черепа і в положенні черевних плавників, які в неї знаходяться під грудними, а не позаду них. Приводом для назви цієї рибки послужили її великі, грудні плавці, які нагадують крила, а також здатність, вистрибуючи з води, пролітати невеликі відстані в повітрі. Дальність польоту планеруючої риби-метелика не перевищує 2-3 м. Грудні плавники при цьому залишаються нерухомими і відіграють роль тільки несучих площин. Літати подібно до птахів і метеликам, як думали раніше, риби-метелики, звичайно, не можуть. Незвично влаштовані у риби-метелика й черевні плавники. У кожному з них чотири променя значно видовжені, не з'єднані між собою перетинкою і направлені вниз, як довгі, тонкі пальці. Нижній край анального плавника у самиць прямий, а у самців з досить глибоким вирізом. Крім того, у самців середні промені цього плавника потовщені і утворюють трубочку, яка, напевно, є органом для внутрішнього запліднення. Голова і тулуб риби-метелика зверху дещо сплюснені, знизу тіло, яке навпаки, є закругленим на зразок днища човна. Рот великий і спрямований вгору. Спина і боки риби-метелика покриті великою сіро-зеленою лускою, з чередою смужок і плям, що утворюють правильний малюнок. Грудні плавники в середині майже чорні, по краях — світлі. Риби-метелики мешкають тільки в Західній тропічній Африці, в басейнах річок, що впадають в Гвінейську затоку.

Стуріосома панамська

(Sturiosoma)

Родина: Лорікарієві (Loricariidae)

Рід: Соми-плоскорили
(Sturiosomatichthys)

Тіло не високе і подовжене, забарвлене в оливково-золоті тони. З боків розташовані дві широкі темні смуги, а на спині

біля першого спинного променя темні горизонтальні смужки. Черевце світле. Голова довгаста, на Рилеєв не велике дуже довге хвостове стебло. На хвостовому плавці верхня лопать закінчується довгою ниткою. Чорний спинний плавник високий, добре розвинений, у самців зігнутий сильніше. Якщо стуріосома міститься в комфортних умовах то на грудних, спинному і хвостовому плавцях витягнуті косиця. Зяброві щілини розташовані внизу голови. Є шкірні зуби, а ротова присоска забезпечена ворсинками і роговими горбиками, які допомагають рибиці сшкрібать водорості з поверхонь, а також чинити опір сильної течії. Самці можуть досягати 20-22 см, а самки більше 25 см. Активна вночі і сумісна з будь-якими мирними рибками, які воліють верхні і середні шари. У тісному акваріумі стає агресивна до інших донним рибкам. З

живих і заморожених кормів приймає трубочника і мотиля. Об'їдаючи корчі, отримують необхідні для травлення целюлозу і баластні речовини.

Анциструс звичайний
(*Ancistrus dolichopterus*)

Домен: Ядерні (Eukaryota)
Царство: Тварини (Metazoa)
Підцарство: Справжні багатоклітинні (Eumetazoa)
Тип: Хордові (Chordata)
Підтип: Черепні (Craniata)
Надклас: Щелепні

(Gnathostomata)

Клас: Променепері (Actinopterygii)

Підклас: Новоперові (Neopterygii)

Інфраклас: Костисті риби (Teleostei)

Надряд: Остаріофізи (Ostariophysii)

Ряд: Сомоподібні (Siluriformes)

Родина: Лорікарієві (Loricariidae)

Підродина: Hypostominae

Рід: Анциструс (Ancistrus)

Вид: Анциструс звичайний

Анциструси, як і всі лорикариди, походять з Південної Америки. Утримання анциструсів неважке навіть для початківців. Найбільші екземпляри досягають 15 сантиметрів завдовжки. Статеві ознаки з'являються у риб у шестимісячному віці за умовою правильної годівлі якісними кормами. У самців з'являються довгі (5—6 мм) вуса на передній частині голови. Самки великих виростів на голові не мають, проте край верхньої губи може мати коротенькі щетинки довжиною до 3 міліметрів. Розмножуються анциструси іноді навіть у загальному акваріумі, де їх утримують спільно з іншими рибами. Для цього необхідно, щоб в акваріумі були замасковані елементи декору, які б давали риbam змогу сховатись і охороняти свою ікру. Це можуть бути дуплисті корчі, керамічні труби, глиняні горщики для квітів тощо. У анциструсів, як і у лорикарій, кладку ікри охороняє самець. Коли молодь анциструсів досягне двох сантиметрів, до основних кормів слід додавати ошпарені окропом або заморожені листки салату, шпинату, кульбаби.

Бійцівська рибка сіамська
(*Betta splendens*)

Домен: Ядерні (Eukaryota)

Царство: Тварини (Metazoa)

Підцарство: Справжні багатоклітинні (Eumetazoa)

Тип: Хордові (Chordata)

Підтип: Черепні (Craniata)

Надклас: Щелепні (Gnathostomata)

Клас: Променепері (Actinopterygii)

Підклас: Новоперові (Neopterygii)

Інфраклас: Костисті риби (Teleostei)

Ряд: Окунеподібні (Perciformes)

Підряд: Лабіринтові (Anabantoidei)

Родина: Осфронемові (Osphronemidae)

Підродина: Макроподові (Macropodusinae)

Рід: Бійцівська рибка (Betta)

Вид: Бійцівська рибка сіамська

Рибка має витягнуте в довжину, струнке, майже кругле в поперечному перетині тіло. Рот верхній, губи роздуті. В нас зустрічаються два різновиди цієї риби, що відрізняються між собою лише величиною оперення самців (короткі або довгі плавники. Основне забарвлення дикої форми бійцівської риби варіюється залежно від місця її проживання. Найчастіше зустрічаються риби темно-коричневого кольору з блискучими рядами зелених плямочок. Плавники у бійцівських рибок грають всіма барвами веселки, і чим більше риби роздратовані, тим плавники світяться яскравіше. Найелітнішими бійцівськими рибками вважаються риби з великими вуалевими плавниками і одного кольору. Самець має більш яскраве забарвлення, особливо під час нересту або в сутичці з іншими самцями, у збудженому стані самці роздувають і настовбурчують свої зяброві кришки у вигляді коміра, плавники у самців великі червоно-коричневого кольору з променями блискучого зеленого або блакитного забарвлення, самка – забарвлена трохи блідіше, всі плавники значно коротші, має кругліший хвіст, біля основи яйцекладу білий пупок, схожий на ікринку, що виходить назовні, на тілі часто видно темні поперечні смуги. У довжину в акваріумі досягає до 6 см. Тривалість життя не більше 3 років. Харчується як живим кормом (віддає перевагу мотилеві), так і замітники. Не варто перегодувати півників, оскільки вони схильні до ожиріння. Можна так само влаштовувати періодично рибкам розвантажувальні дні (не годувати 1 день

Креветка макробрахіум *(Macrobrachium)*

У природних умовах креветки макробрахіум мешкають в басейні Мексиканської затоки в північній Південно-Східної Азії. Даний рід креветок налічує понад 200 різновидів, які відрізняються один від одного різне забарвлення. У забарвленні креветок

переважають блакитний, чорний і жовтий кольори. У міру дорослішання креветки приймають забарвлення наближене до кольору ґрунту за яким вони повзають. Креветки мають велику другу пару кінцівок. Особливо велика вона у самців. Завдяки великим клешні цих креветок ще називають довго клешньовим креветками. Розмір креветок в акваріумних умовах може досягати 5-8 см. Дуже енергійна креветка, яка постійно знаходиться в русі, очищаючи своїми клешнями дно від частинок бруду. Крім того, за креветками дуже цікаво спостерігати. Так під час шлюбних ігор самці своїми клешнями обіймають і утримують самку. Характер у креветок агресивний.

Рептилії

Гекон фельзум (Phelsuma)

Домен: Ядерні (Eukaryota)

Царство: Тварини (Metazoa)

Тип: Хордові (Chordata)

Підтип: Черепні (Craniata)

Інфратип: Хребетні (Vertebrata)

Клас: Плазуни (Reptilia)

Ряд: Лускаті (Squamata)

Підряд: Lacertilia

Родина: Гекони (Gekkonidae)

Підродина: Справжні гекони

Рід: Фельзуми (Phelsuma)

Довжина представників цього роду коливається від 6 до 30 см. Шкіра має яскраво-зелений, червоний або синій кольори. Пальці у них без кігтів, знизу під пальцями знаходяться рядки неподільних поперечних прикріплюючих пластинок. Очі невеликі, зіниці округлені. навколо очей м'які кільчасті повіки.

Самці мають добре розвинені стегнові пори на нижній поверхні задніх кінцівок, які відсутні або слабко розвинуті у самиць. Полюбляють тропічні ліси, включно із гірськими, розташованими на висотах до 2300 м. Дуже вправно пересуваються по стовбурам та гіллію дерев. Вміло маскуються на деревах. На відміну від більшості геконів фельзуми активні вдень. Харчуються комахами, дрібними безхребетними, нектаром, квітковим пилом, фруктами, особливо бананами. Це яйцекладні гекони. Статева зрілість настає у 6—12 місяців. Самка відкладає 2—3 яйця. Робить декілька кладок за сезон, які ховає під корою або у дуплах.

Леопардовий геко́н (*Eublepharis macularius*)

Домен: Ядерні (Eukaryota)

Царство: Тварини (Metazoa)

Тип: Хордові (Chordata)

Клас: Плазуни (Reptilia)

Ряд: Лускаті (Squamata)

Родина: Еублефарові (Eublepharidae)

Рід: Еублефари (Eublepharis)

Вид: Плямистий леопардовий еублефар

Довжина тіла з хвостом становить від 25 до 30 см, самки трохи менше. Забарвлення спини жовтого, сіро-жовтого або сірого кольору. Бока світлі, майже білі. На верхній частині голови, на губах, спині і хвості розкидані дрібні темні плями неправильної форми. Крім того, на хвості іноді помітні два-три поперечних кільця бузкового кольору. Дитинчата мають інше забарвлення: на світло-сірому, майже білому фоні по всьому тілу і хвоста йдуть широкі чорні

поперечні кільця. На свободі тривалість життя самців становить 8-10 років, самок – однаків 5-8 років, а самок, які постійно розмножуються – 3 – 4 роки. У тераріумах життя еублефаров досягає 20 років.

Плащоносна ящірка (*Chlamydosaurus kingii*)

Домен: Ядерні (Eukaryota)

Царство: Тварини (Metazoa)

Тип: Хордові (Chordata)

Підтип: Черепні (Craniata)

Інфратип: Хребетні (Vertebrata)

Клас: Плазуни (Reptilia)

Ряд: Лускаті (Squamata)

Підряд: Lacertilia

Родина: Агамові

Підродина: Amphibolurinae

Рід: Chlamydosaurus

Вид: Плащоносна ящірка

Загальна довжина сягає 80—90 см, вага 0,5 кг. Спостерігається статевий диморфізм — самці значно більше за самиць. Має на шиї широкій, зазублений по краях комірець або плащ, перерваному лише на потилиці й глибоко поділений в області горла. Цей комір являє собою вкриту пласкою лускою тонку шкірну перетинку, помітно потовщену за верхньобоковим краєм, де з кожного боку її підтримують по 2 довгих хрящових вирости під'язикової кістки. Вирости можуть напружуватися під дією особливого м'яза на горлі, завдяки чому комірець може підніматися або опускатися. Спина має рожевий або темно-сірий колір з темними поперечними смугами на спині й хвості, особливо помітний у молодих ящірок. У самців комір попереду яскраво розцвічене численними рожевими, чорними, жовтогарячими, коричневими, блакитними і білими плямами, а груди і горло вугільно-чорні. У дорослих самців повністю розгорнутий комір являє собою майже замкнене коло діаметром до 15 см, в центрі якого виступає вискалена паща. Чим більше розкривається рот, тим ширше розгортається і комір, що відбувається автоматично в силу напруги відростків під'язикової кістки. Сама ящірка при цьому присідає на задніх ногах, високо піднімаючи передню частину тулуба та голову. Полюбляє лісисту місцину, зустрічається загалом на деревах, хоча також спускається на землю, де розшукує свою здобич. Поки ящірка нічим не потривожена, комір її складено на горлі в численні поздовжні складки, далеко відкинуто назад і зовні малопомітно. Однак у випадку небезпеки він миттєво розгортається, як парасолька, перед здивованим ворогом, приймаючи перпендикулярне до тіла положення, причому цей рух супроводжується одночасним розкриттям широкої пащі. Яскраво прикрашений комірець, який раптово розкривається, відлякує багатьох ворогів, зокрема змій та собак. Цікавою особливістю плащоносною ящірки є її здатність бігати на задніх лапах, тримаючи тулуб майже вертикально піднятим над землею. Передні лапи при цьому вільно звисають униз, а піднятий хвіст здійснює коливальні рухи, чим досягається збереження рівноваги на бігу. Харчується комахами, павуками та іншими безхребетними, дрібними плазунами. Це яйцекладна ящірка. Парування відбування у вересні — жовтні. Через місяць самиця відкладає у піщаний ґрунт 4—23 яйця. Температура навколишнього середовища впливає на стать народжених ящірок — при високій температурі з'являються молоді самиці, при м'якій — порівну самців та самок. Молоді плащоносні ящірки з'являються у лютому.

Сцинкові або Скінкові (Scincidae)

Царство: Тварини (Metazoa)

Тип: Хордові (Chordata)

Інфратип: Хребетні (Vertebrata)

Зауропсиди: (Sauropsida)

Клас: Плазуни (Reptilia)

Підряд: Ящірки (Lacertillia)

Інфраряд: Scincomorpha

Родина: Сцинкові (Scincidae)

Це одна з найчисленіших та найбільш розповсюджених родин ящірок. За кількістю відомих видів сцинкові поступаються лише ігуанам. Налічується близько 1200 видів. Розміри тулуба сцинків сягають від 60 мм до 75 см. Голова у сцинків конічна, помітно загострена, вкрита великими правильно розташованими щитками. Тулуб циліндричний або трохи стиснутий з боків. На голові є шкіряні зкостенілості, які зрослися з кістками черепа. Хвіст довгий, який поступово потоншується до кінця. Проте є види сцинків з дуже короткими хвостами. Кінцівки невеликі, п'ятипалі. Втім, у більшості сцинків вони редуковані, а деякі види сцинків майже або зовсім безногі. Характерною ознакою родини є налягання круглястої луски одна на одну (як у риби). У деяких сцинків луска горбиста, з поздовжнім кілем (*Tropidophorus*). Під зроговілим покривом залягають кісткові пластини — остеодерми — які пронизано системою тонких каналців. Завдяки цьому тіло сцинків щільне та пружне на дотик. У значної кількості сцинків спостерігається редукція слуху або зору. Колір у сцинків може бути коричневим, бурим, жовтуватим, оливково-сірим. Черево — металевого, помаранчевого, червоного, жовтого кольору. Хвіст має сірий, коричневий, або навіть блакитний чи синій колір. Самці за кольором відрізняються від самиць. Кров у сцинків зеленого кольору внаслідок накопичення білівердину. Живе на суходолі, може мешкати також під землею. Полюбує негусту траву, рідкі чагарникові зарості. Сцинки живуть у сухих, кам'янистих місцевостях, у пустелях та напівпустелях, степах, лісах, скелях, біля рік та водоймищ. Деякі види сцинкових мають звичку плавати. Харчуються сцинкові дрібними ссавцями, комахами, дощовими хробаками, рослинною їжею, ракоподібними. Перед розмноженням риють нори, де доглядають за своїми дитинчатами. Сцинки бувають яйцекладними, яйцеживородними, живородними. Яйцекладні сцинки відкладають від 1 до 25 яєць, яйцеживородні — 10-18 яєць. У яєць сцинків інкубаційний період триває від 1-2 тижнів до 3 місяців.

Гладколобий кайман (*Paleosuchus*)

Домен: Еукаріоти (Eukaryota)

Царство: Тварини (Metazoa)

Тип: Хордові (Chordata)

Інфратип: Хребетні (Vertebrata)

Зауропсиди: (Sauropsida)

Надряд: Крокодилоподібні
(Crocodylomorpha)

Ряд: Крокодилові (Crocodilia)

Родина: Алігаторові (Alligatoridae)

Рід: Гладколобий кайман (*Paleosuchus*)

Загальна довжина представників цього роду коливається від 70 см до 2,6 м. Відрізняються від інших кайманів наявністю лише 4 зубів на передньощелепній кістці, повністю кістковою верхньою повікою, відсутністю поперечного валика поміж передніми кутами очних ямок. Морда дещо довга й висока, з майже різкими боками. Полюбляють швидкі потоки з кам'янистим ґрунтом, кам'янисту мілину.

Живляться рибою, ракоподібними, молюсками, зміями, великими гризунами, птахами, ящірками. Саміці будують кубла у гниючій рослинності, куди відкладають від 10 до 20 яєць. Мешкають у північній частині Південної Америки — у Бразилії, Гвіані, Суринамі, Гаяні, Венесуелі, Болівії й на північному сході Перу.

Білогубі пітони (*Leiorpython*)

Домен: Ядерні (Eukaryota)

Царство: Тварини (Metazoa)

Тип: Хордові (Chordata)

Підтип: Черепні (Craniata)

Інфратип: Хребетні (Vertebrata)

Клас: Плазуни (Reptilia)

Ряд: Лускаті (Squamata)

Підряд: Serpentes

Родина: Пітони

Рід: Білогубі пітони (*Leiorpython*)

Загальна довжина коливається від 1 до 3 м. Голова трохи стиснута, витягнута. Тулуб стрункий. Забарвлення коричневе

з різними відтінками або чорне. Горло й черево світло-сірого або жовтуватого кольору. Голова темно-коричнева, має помітний білий край верхньої та нижньої губ. Зустрічаються особини з білуватими плями за оком. Полюбляє лісисту місцину поблизу різних водойм. Харчуються ссавцями, птахами та ящірками. Це яйцекладні змії. Самиця відкладає до 10 яєць. Мешкають в Австралії, Індонезії, на о. Нова Гвінея.

Молочна змія гондураська
(*Lampropeltis Triangulum*
***hondurensis*)**

Домен: Ядерні (Eukaryota)

Царство: Тварини (Metazoa)

Тип: Хордові (Chordata)

Підтип: Черепні (Craniata)

Інфратип: Хребетні (Vertebrata)

Клас: Плазуни (Reptilia)

Ряд: Лускаті (Squamata)

Підряд: Serpentes

Родина: Вужеві

Рід: Королівська змія

Вид: Молочна змія

Підвид: Молочна змія
гондураська

Неотруйна змія, підвид молочної змії родини Вужеві. Інша назва «гондураська королівська змія». Загальна довжина досягає 1,5 м. Голова невелика, морда

затуплена. Очі помірного розміру. Тулуб стрункий з гладенькою лускою. Тулуб червоного кольору з парними чорними кільцями навколо тіла, простір між кільцями може бути білим, жовтим або помаранчевим, іноді того ж кольору, що й тулуб. Доросла змія зазвичай темніше молодій. Кінчики лусочок у цього підвиду часто чорніють з віком. Полюбляє тропічні низинні ліси. Активна вдень. Харчується ящірками, зміями (зокрема й отруйними), мишоподібними, птахами та їх яйцями. Це яйцекладна змія. Стате зрілість настає у 1,5 роки. Самиця відкладає 5—10 яєць. Через 2 місяці з'являються молоді змії. Мешкає у східному Гондурасі, Нікарагуа, північно-східній Коста-Риці.

Зелений полоз (*Senticolis triaspis*)

Домен: Ядерні (Eukaryota)

Царство: Тварини (Metazoa)

Тип: Хордові (Chordata)

Підтип: Черепні (Craniata)

Інфратип: Хребетні (Vertebrata)

Клас: Плазуни (Reptilia)

Ряд: Лускаті (Squamata)

Підряд: Змії Serpentes

Родина: Полозові (Colubridae)

Підродина: Вужі (Colubrinae)

Рід: Senticolis

Вид: Зелений полоз

Має 3 підвиди. раніше зараховували до роду Полоз-елаф (*Elaphe*). Загальна довжина досягає 1,2—1,5 м. Середньої товщини змія з подовженою вузькою головою та гладенькою лускою. Забарвлення оливкового, коричневого або червонувато-коричневого кольору без малюнка, хоча молоді особини мають світлі поперечні смуги уздовж спини та світлі плями на голові й ший. Полюбляє вологі місцини у горах. Активний уночі. Харчується дрібними ссавцями. Це яйцекладна змія. Самиця відкладає від 3 до 8 яєць. Мешкає у штатах США: Аризона, Нью-Мексико, Мексики.

Деревний мадагаскарський удав (*Sanzinia madagascariensis*)

Домен: Ядерні (Eukaryota)

Царство: Тварини (Metazoa)

Тип: Хордові (Chordata)

Підтип: Черепні (Craniata)

Інфратип: Хребетні (Vertebrata)

Клас: Плазуни (Reptilia)

Ряд: Лускаті (Squamata)

Підряд: Змії Serpentes

Родина: Удавові

Підродина: Удави

Рід: Sanzinia

Вид: Деревний мадагаскарський удав

Загальна довжина коливається від 1,5 до 2,5 м. Зовні нагадує удавів роду *Corallus*. Голова широка, кремезна. Безліч витягнутих вертикально верхньогубних щитків відокремлені один від одного глибокими жолобками. Забарвлення дуже складне, відрізняється у різних географічних популяціях. Основний тон може бути зеленуватим, коричневим, червоним або жовтим. На спині присутній малюнок з великих темних ромбовидних плям, часто зі світлими плямами у центрі або зі світлою окантовкою. У більшості популяцій забарвлення змінюється від яскраво-червоної у молодих пітонів до темнішої у дорослих особин. Полюбляє сухі і вологі ліси, зустрічається у саванних ландшафтах. Молоді пітони ведуть деревний спосіб життя, дорослі тримаються переважно на землі, хоча протягом дня вони можуть грітися на сонечку й відпочивати, забираючись вище. Харчується дрібними ссавцями і птахами. Це яйцеживородна змія. Самиця народжує до 12 дитинчат. Це ендемік о. Мадагаскару.

Мадагаскарський удав
(*Acrantophis*)

Домен: Ядерні (Eukaryota)

Царство: Тварини (Metazoa)

Тип: Хордові (Chordata)

Підтип: Черепні (Craniata)

Інфратип: Хребетні (Vertebrata)

Клас: Плазуни (Reptilia)

Ряд: Лускаті (Squamata)

Підряд: Змії Serpentes

Родина: Удавові

Підродина: Удави

Рід: Мадагаскарський удав

Загальна довжина коливається від 1,5 до 3 м. Голова невелика, морда загострена. На голові розташовано

великі щитки. Тулуб широкий, м'язистий. Хвіст досить маленький. Забарвлення зелене, синювате, коричневе, жовто—коричневе з численними плямами різної форми. Полюбляють тропічні ліси, тримаються часто біля водойм. Активні у сутінках або вночі. Живляться дрібними ссавцями та птахами. Це живородні змії. Самки народжують до 20 дитинчат. Це ендеміки о. Мадагаскар.

**Удав конспіктор або удав
звичайний (*Boa constrictor*)**

Домен: Ядерні (Eukaryota)

Царство: Тварини (Metazoa)

Тип: Хордові (Chordata)

Підтип: Черепні (Craniata)

Інфратип: Хребетні (Vertebrata)

Клас: Плазуни (Reptilia)

Ряд: Лускаті (Squamata)

Підряд: Змії Serpentes

Родина: Удавові

Підродина: Удави

Рід: Воа – Linnaeus

Вид: Справжній удав

Єдиний представник роду неотруйних змій *Boa* родини *Удавові*. Має 10 підвидів. Раніше до роду зараховували 4 види. Втім з 2001 року визнано **справжнього удава** як єдиний вид. Загальна довжина сягає 5-5,5 м (у неволі — 2-3 м), вага 15 кг. Голова списоподібна, з розширеною та сплющеною потиличною частиною, чітко відмежована від шиї. Хвіст короткий, притуплений на кінці. Голова вкрита дрібною лускою. Забарвлення світло-буре, червонувате, бежеве або кавове, розмежоване широкими темно-бурими поперечними перев'язами з жовтими плямами. З боків ідуть ромбоподібні темні плями зі світлою облямівкою. На хвості — широкі зони темно-бордового та червонуватого або коричневого кольору, які розділені жовтуватими поперечними смугами. Любить ліси, зарості чагарників по берегах річок, сухі рідколісся в середньому поясі гір. Трапляється на висоті до 1000 м над рівнем моря. Більшу частину життя перебуває на землі, втім добре плазує по деревам та чагарникам. Активний вночі. Харчується ссавцями та птахами. Це яйцеживородна змія. Статева зрілість настає у 2 роки. Самиця народжує 10—60 дитинчат. Шкіра використовується для виготовлення галантерейних виробів. Тривалість життя 23 роки. Заселює територію від Мексики через усю тропічну та екваторіальну Америку до центральної Аргентини. Також трапляється на Антильських островах.

**Жаба воднонос (*Pseudis*
abspersus)**

Клас: Амфібії

Ряд: Безхвості

Родина: Квакші

Рід: Літорія

Довжина дорослих особин – до 25 см. Самки звичайно менші – до 12 см. Вага до 2 кг. Тіло широке, голова велика округла з широким ротом. У роті гострі зуби. Молоді жаби мають яскраву зелену спинку з контрастними білими плямами. Уздовж спини можливо проходить вузька

світла смуга або темні плями. Шкіра горбиста. Черево у молодих біле або світло-сіре, з віком воно жовтіє. Горло самців жовте з плямами, у самок – кольору вершків. З віком забарвлення темніє, стає брудною, сірою або болотно-зеленою. Це фарбування дозволяє жабі краще маскуватися на мілководді і на березі серед мулу і трави. При високій температурі і при надмірному харчуванні вони вже у віці року досягають довжини 15-18 см. Задні кінцівки дуже сильні, з їх допомогою жаба риє глибокі нори. Мешкає в Східній і Південній Африці. Веде нічний наземний спосіб життя (вдень вона сидить у воді на мілководді або заривається в береговий ґрунт). Під час посухи вона, зарившись в мул, впадає в сплячку, а щоб не загинути від зневоднення. Жабенята починають харчуватися комахами (цвіркунами), дощовими черв'яками, а в подальшому переходять на голих мишенят, жабенят, потім на більш великих мишей і жаб. На відміну від інших родичів, які реагують тільки на рухомий корм, що риє жаба з жадібністю кидається і на нерухомий корм. Щелепи у цієї жаби дуже і дуже потужні і розтиснути їх практично неможливо.

Слово *черепаха* походить від прасл. **čerpa*, утвореного від **čerъ/*čerpa* («горщик», «череп»). Первісно черепаха в українській мові називалась *желв* (від прасл. **žely*, род. відм. **želъve*; спор. з *жовно*, *залоза*), заміну ранішої назви в східнослов'янських мовах пояснюють табуїстичними міркуваннями.

(Черепаша вугільна (Срудитищивші сфкищтфкищф))

Домен: Ядерні (Eukaryota)

Царство: Тварини (Metazoa)

Тип: Хордові (Chordata)

Підтип: Черепні (Craniata)

Інфратип: Хребетні (Vertebrata)

Клас: Плазуни (Reptilia)

Ряд: Черепахові (Testudines)

Підряд: Прихованошийні черепахи (Cryptodira)

Родина: Сухопутні черепахи

Рід: Американські сухопутні черепахи

Вид: Черепаша вугільна

Загальна довжина карапаксу сягає 30,4—45 см, іноді 70 см. Самці трохи

більші за самиць. Голова велика, масивна. Панцир має овальну форму, піднятий догори. У самців пластрон увігнутий, а хвіст товще і довше, ніж у самиць. Карапакс темний зі світло—жовтими плямами у центрі кожної пластини, по краю панцира йде жовта смуга. Голова та лапи мають візерунок з червоних, помаранчевих і жовтих плям. Полюбляє тропічні ліси, савани. Ця черепаха доволі гучна та неспокійна, проте менше агресивна ніж інші представники свого роду. Харчується впалими плодами, зокрема дикої сливи, грибами, диким виноградом, кактусами, алое, молочаєм, травою, падлом. Черепаша небайдужа до квітів червоного та жовтого забарвлення. Стає статевозрілою при довжині карапакса 20 см. У період парування самець стає пліч-о-пліч з іншою черепахою і починає розгойдувати голову вправо-вліво. Якщо його партнером виявиться інший самець, той відповість аналогічними рухами голови, якщо самиця, то вона не буде качати головою. У такому випадку самець обнюхує її з боку хвоста, щоб переконатися у правильності зробленого висновку, і починає паруватися з самицею. Спостереження показали, що черепахи готові злучатися з партнером тільки в тому випадку, якщо колір голови задовольняє їх вимогу. Під час парування самець стрибає, неначе курка. Самиця у період з липня по вересень відкладає від 5 до 15 яєць, які розміщує у ямці. Інкубаційний період триває до 120 діб. Черепашата мають круглі й плоскі панцирі, у діаметрі складають 3,75 см. Цю черепаху доволі часто тримають у тераріумах. Мешкає у Центральній та Південній Америці.

Черпаха зірчаста (*Geochelone elegans*)

- Домен:** Ядерні (Eukaryota)
Царство: Тварини (Metazoa)
Тип: Хордові (Chordata)
Підтип: Черепні (Craniata)
Інфратип: Хребетні (Vertebrata)
Клас: Плазуни (Reptilia)
Ряд: Черпахові (Testudines)
Підряд: Прихованошийні черепахи (Cryptodira)
Родина: Сухопутні черепахи
Рід: Звичайні сухопутні черепахи

Вид: Черпаха зірчаста

Загальна довжина досягає 30—38 см. Жива вага досягає 7 кг. Спостерігається статевий диморфізм: самиці більше за самців. Голова зверху вкрита великими симетричними щитками. Панцир у цієї черепахи опуклий. Крайові щитки виступають у вигляді спрямованих назад зубців. Це одна з найкрасивіших наземних черепах. Її панцир прикрашений пірамідальними здуттями на кожному щитку. На чорному тлі яскраво виділяються жовті смуги, що радіально розходяться від вершин пірамід. Полюбляє сухі, порослі густим чагарником місцевостях. Вона активна протягом вологого сезону, а на сухий період впадає у сплячку. Полноє вранці та у присмерку. Харчується здебільшого рослинною їжею, фруктами. Самиці відкладають від 1 до 10 яєць. За сезон буває від 2 до 3 кладок. Інкубаційний період триває від 86 до 150 діб. Мешкають у Пакистані, Індії, на о. Шрі-Ланка.

Пантерова черепаха (*Geochelone pardalis*)

- Царство:** Тварини (Metazoa)
Тип: Хордові (Chordata)
Підтип: Хребетні (Vertebrata)
Клас: Плазуни (Reptilia)
Ряд: Черпахові (Testudines)
Підряд: Прихованошийні черепахи (Cryptodira)
Родина: Сухопутні черепахи

Вид: Леопардова черепаха

Велика черепаха, довжина її панцира досягає 70 см. Маса дорослої особини може становити 50 кг. Самці відрізняються від самок більш довгим хвостом, на їх пластроні є поглиблення. Панцир пантерової черепахи високий, куполоподібний. Основний колір піщано-жовтий. У молодих черепах на щитках панцира є виразний темно-коричневий, майже чорний, малюнок. З віком він поступово згладжується. У пантерових черепах з Ефіопії пігментація панцира слабкіша, ніж у всіх інших. Араел пантерової черепахи охоплює Африку від Судану і Ефіопії до південного краю материка. Харчується рослинами, але при нагоді вживає білкову їжу тваринного походження. На волі пантерові черепахи харчуються в основному травами і різними суккулентами. Можуть поїдати на полях кавуни, гарбузи і різні бобові. У шлюбний період самці б'ються за самок, намагаючись перекинути суперника на спину. В процесі спарювання самець витягує шию, опускаючи голову до самки, і при цьому видає гучні хрипкі звуки. Яйця сферичної форми, з товстою шкарлупою, діаметр – 2,5 – 5 см. У кладці від 5 до 30 яєць. Тривалість інкубації в природі від 180 діб, а при несприятливих умовах і до 440.

Черепаха псевдогеографічна або
Черепаха пилоспинна (*Geochelone*
***pseudogeographica*)**

- Домен:** Ядерні (Eukaryota)
Царство: Тварини (Metazoa)
Тип: Хордові (Chordata)
Підтип: Черепні (Craniata)
Інфратип: Хребетні (Vertebrata)
Клас: Плазуни (Reptilia)
Ряд: Черепахові (Testudines)
Підряд: Прихованошийні черепахи (Cryptodira)
Родина: Прісноводні черепахи
Підродина: Довгоशीї черепахи
Рід: Горбата черепаха
Вид: Черепаха псевдогеографічна

Загальна довжина досягає 27,3 см. Спостерігається статевий диморфізм: самиці більші за самців. Панцир параболічної форми з високим зубчатим гребенем і зазубленим заднім краєм. Звідси й походить інша назва цієї черепахи. Забарвлення коричневе з різними відтінками та темно—оливкове. Пластрон світліший. Шкіра світла.

Через неї проходять білі та жовтні смужки або крапочки. Позаду очей є жовта плямочка. Полюбляє дрібні річки, струмки, стариці та луки. Зустрічається серед густої рослинності, корчів та плаваючи колоди. Гарно плаває. Харчується здебільшого водоростями та водяними рослинами, іноді молюсками та рибою. З травня до липня самиця відкладає від 2 до 7 яєць. За сезон буває до 3 кладок. Інкубаційний період триває з 72 до 90 діб. Цю черепаху відловлюють у великих кількостях і продають на міських ринках. За якістю м'яса цінителі ставлять її на перше місце серед міссісіпських черепах і вважають, що вона лише трохи поступається горбинчастій черепазі. Мешкає у штатах США.